

Tappersgraven i Enånger och makabert sorgetåg

Jon Jonsson Tapper, född 1792, fick ett tragiskt slut på sin av vedermödor fyllda levnad. Hans far var sågverksarbetare vid Larsbosågen och hade svårt med försörjningen av sina nio barn. Därför begav sig sonen Jonas bort från de stora skogarna i Larsbo för att söka sitt levebröd på annat håll. Omsider kom han till Stockholm där han blev gardist vid livgardet till häst samt erhöll som sådan namnet Tapper.

Hur länge Tapper var livgardist är inte bekant, men efter en del år återkom han till hembygden och blev anställd som kolare under Långvinds bruk. Sitt kolartorp hade han ända uppe i Körsåsen, beläget mitt i urskogen omkring en mil från Larsbo. Man kan inte fatta att folk kunde bo ända där uppe, framför allt under vintertid och utan vägar, men kosthållningen fick väl avhjälpas med jakt och fiske.

För att bättra på sitt dåliga matförråd gjorde Tapper en handling som blev hans livs största olycka. Förr släpptes hästarna på skogen på bete där de vistades utan tillsyn under flera veckor. Tapper började fundera om han skulle stjäla en häst och slakta den. När han och familjen bodde så långt från bebyggelsen och andra människor skulle han nog inte bli ertappad. Man kunde ju också tänka sig att hästen blivit slagen av björn eller varg, ty dessa rovdjur var ännu ej helt utrotade i Enångersskogarna. Dessa tankar lät Tapper gå i verkställighet och familjen kunde glädja sig åt att få matförrådet utökad med hästkött.

Men ingen glädje varar beständigt och inte heller denna. En dag fram på höstsidan saknades en häst av sin ägare varför det blev efterspaning med skallgång, men ingen häst påträffades. Efter en tid började misstankarna falla på Tapper och länsman Jonas Stakel med fjärdingsman för upp genom skogen för att hämta honom till förhör. När de på återfärden kom till Boda bad Tapper att få besöka ett avträde. Denna begäran villfors men när Tapper dröjde gick polismännen för att söka honom. De fann då att Tapper gått rättvisan i förväg och med en kniv skurit sig till döds. ”Avhände sig själv livet medels strupens avskärande” står det i kyrkboken. Detta hände i augusti 1852.

Den döda Tapper blev inlagd i ett spruthus som låg på en mindre bergknalle i Boda och där fick han ligga hela hösten och vintern till fram på vårsidan. En självspilling och därtill hästtjuv fick inte begravas i vigd jord. Män, kvinnor och barn blev spökrädda under de mörka höst- och vinterkvällarna och tyckte det var fasansfullt att ha en död människa liggande mitt i byn. Vid påsktid beslöt Bodasmederna att frakta bort liket men de tyckte att de först måste stärka sig med ett ordentligt rus. Detta gjorde de så grundligt att de blev rätt så hårdhänta med Tappers i upplösningstillstånd stadda lekamen. Kroppen stuvades ned i en större lår och det berättas att huvudet, vilket lossnade från kroppen, trädde på en stång som 2 män bar i täten av sorgetåget medan låren kördes på en 2-hjullig kärra. På detta sätt tågade den ovanliga processionen genom bruket sjungande en psalm. Liket tänkte smederna frakta till Finnkyrkogården bortom Grängsjö men så blev inte fallet. När det kommit ett stycke bortom bruket gled låren av kärran. I sitt berusade tillstånd orkade smederna inte fortsätta likfärden varför den primitiva kistan nedgrävdes i kanten av en myr där en bäck rinner fram. Men gropan blev så grund att locket blev synligt och där har man på senare tid kunnat se lämningar efter gardisten Tapper och hans kista. Platsen kallades efter denna tilldragelse Tappersgraven.

Utdrag ur Hudiksvalls Tidning, nedtecknat av Eliot Burman.

Utdrag från kortregister nedtecknat av Lars Larsson 1932

Tappersgraven, plats i skogen strax vid vägrenen till Tolocka och Österocka.

Man berättar att Tapper var en hästtjuv som förföljdes av bönderna till byn Boda. Där tog han sig emellertid av daga genom att på ett däss skära av sig halsen så att huvudet nätt och jämnt hängde fast vid kroppen. Som detta skedde mitt i sommarhettan började liket snart lukta vidrigt. Ingen torde gå dit. Men bönderna fann på råd. De ställde till med ett ordentligt gille – gravöl – och då de voro så pass berusade att de ej hade ont av lukten togo de liket och buro det i en lindrigt högtidlig procession till skogs. Främst gick en bonde med Tappers huvud på en stör. Liket begravdes på denna plats och det anses ännu kusligt att gå förbi den.

Tappersgraven

Fritt berättat av Arvid Westberg år 2010

En man som hette Jonas Mickelsson tog namnet Tapper när han tog värvning. Han bodde vid Kyrkvidsåsen "Körsåsen" i Trönö. Han anklagades för att ha stulit en häst och att stjäla boskap var ett grovt brott på den tiden. Länsman Stakel och fjärdingsmannen hämtade honom. Man gick över Bodaskogarna till Trönö och hämtade honom. Han fjättrades med kedjor och man beslutade att rasta vid Per Nilsgården i Boda där det bodde en bonde och kommunalman. Tapper blev "husnödig" och begärda att få gå ut, han satt ju fast i kedjorna och de följde honom ut.

Tapper kom inte tillbaka, han hade skurit sig i halsen och låg i en blodpöl, han var en så kallad självspilling som hade tagit sitt liv när han inte ville gå till rättegång. Det hela blev besvärligt för lagmännen men det stod ett spruthus strax nedanför Per Nils så de bar honom dit. Sommarn gick mot ända, det blev vinter och gick mot sommar igen. Det började bli besvärligt att passera spruthuset p g av odören och folket blev rädda platsen. Man beordrades att hämta Tapper men ingen ville göra det. Men en lår snickrades och sen ställdes till med kalas där arbetare från järnbruket i Boda deltog för att kunna förslå Tapper vidare och stå ut med stanken. Man hade häst och kornkärra på 2 hjul som var öppen baktill där man kunde skjuta in låren. Man for till spruthuset vid Per Nils och lade Tapper i låren, spikade igen och for. Man skulle till sockengränsen där han skulle begravas som självspillingar brukade begravas.

Man festade och sjöng på vägen. Alla somnade och så även kusken. När han vaknade igen var han ensam och då rullade han låren av kärran och vände hemåt. Bruket blev tvungna att skicka dit folk som grävde ner låren grunt på en plats vid ett blöthål. Den plats som nu är utmärkt är inte denna plats, utan Tappers riktiga grav ligger något söderut. Eliot Burman reste ett kors på platsen där man trodde Tapper var begravd i början av 1900-talet.

Det finns många historier om Tapper och om platsen där han begravdes, Arvid säger att det är rätt "sönderprat". Någon har sagt att deras äldre släkting, en pojke på 14 år burit skallen från Tapper på en stör till platsen där han begravdes, detta skall ha hänt efter att Tappers begravts eftersom man glömt Tappers skalle kvar i spruthuset och det luktade. Det gick lätt att hitta begravningsplatsen sades det. När man var där och kolade körde man "stutt" med kärran och

det var lårbenet man körde emot. Någon har också hittat en brädbit när man var där för att gräva skogsdike, brädan skulle kunna ha varit från låren.

Ville Jonssons far Lars Erik var speleman, han kom till "Per-Anersas" i Djuprå där han lånade en fiol som han stämde och spelade på. Mitt i melodin stannade han och gjorde paus, -Nu var det en som "stälpte"... sa Per-Anersas, sen gick melodin vidare till det blev paus igen och ytterligare en "stälpte" och med det menade han de som följde med i Tappers sorgetåg. Låten kallade han Tappers gånglåt och man kunde nästan höra hur vägen var knagglig och hur männen gick och sjöng tills de stälpte en efter en tills bara hästen och kusken var kvar.

Bricken Sjöholm som var gammelmormor i det hus där Arvid Westberg bor nu har berättat när hon hade en klar stund eftersom hon i övrigt var rätt dement, när Arvid passade på att fråga henne om "gammalt". -Min mormor hade en moster som var gift med en som hette Tapper, han var den där självspillingen. Han var kolare åt Långvind och brukade kola ända upp emot Ljusnan. De bodde i ett torp vid "Körsåsen". När han kolade nära hemmet kom han hem emellanåt för att hämta mjölk och smör och frun tyckte att han inte var sig riktigt lik vid ett tillfälle. På kvällssidan följde hon efter honom till kolarkojan där hon upptäckte att han hade en "frilla" hos sig. Då sa hon -Tur jag gick hit så jag fick veta vilken skälm du är! Om man följer Bricken Sjöholm i Njutångers släktbok så kommer man till Larsbo.

Arvid berättar även om:

Finnkyrkogården

En plats där finnar som slagit sig ner i området begravde sina döda. Ett kors finns på platsen som Eliot Burman rest.

Kors på Kyrkberget

Korset på Kyrkberget är felplacerat men lär ska märka ut platsen där man försökte att resa en kyrka, kanske det var finnar som byggde. Vissa var emot det så det man byggde upp raserades av andra.

Maj 2010

Samtal med Bengt Sättlin om hans släktsida från Tappers släkt

Bengts mamma Eivor Sättlin föddes i Vedmora av Ida och Axel Renström. Ida hette Frisk som flicka och var från Grängsjö, hon var född 1902. Hennes farfars farfar hette Jonas Mickelsson och var född 9 dec 1792, död 11 augusti 1852. Han var fd gardist vid livgardet till häst då han tog sig namnet Tapper. Senare blev han kolare och bosatte sig vid Kyrksvidsåsen "Körsåsen". Han dog en ond bråd död enligt texten i Enångers släktbok där man kan återfinna honom under beteckning 3M8.

Han fick en son som hette Jonas Jonsson (Tapper) som flyttade till Arbrå. Denne Jonas Jonsson fick 5 barn med Helena Persdotter, f 1792 från Larsbo där sonen, även han döpt till Jonas, var anfader till Ida Renström, född Frisk. Allt enligt Njutångers släktbok 42E